

Utbildningsinspektion i Rengsjö och Växbo skolor, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Rengsjö och Växbo skolor den 11-13 april 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Rengsjö och Växbo skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Rengsjö och Växbo skolor intervjuades rektorn, lärare, elevvårdspersonal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner, gjorde iakttagelser i skolmiljön och studerade dokument som finns på skolan. Detta utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

Rengsjö skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	15
Grundskola	81

Växbo skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	6
Grundskola	42

Uppgifterna är skolornas egna från april 2006.

Bägge skolorna omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1–6. På Växbo skola utgör personalen ett arbetslag. På Rengsjö utgör personalen i förskoleklass–årskurs 3 ett arbetslag, personalen i årskurs 4–5 ett och personalen i årskurs 6 ett.

Rektorn har funnits på skolan sedan hösten 2005 och har även ansvar för förskola och familjedaghem.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Rengsjö och Växbo skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

I vissa avseenden erbjuder skolorna en utbildning av god kvalitet. Skolornas personal är mycket engagerad och man har ett bra system för att upptäcka elevers behov av särskilt stöd. På bägge skolorna upplevs kunskapsresultaten och arbetsron ha förbättrats markant under det senaste halvåret vilket är mycket positivt. Vidare bedöms rektorn vara förtrogen med verksamheten och elevinflytandet via elev- och klassråd är bra.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Elevernas kunskapsresultat bör förbättras liksom uppföljningen av kunskapsresultaten i alla ämnen.
- Elevernas kännedom om de nationella målen i samtliga kursplaneämnen bör förbättras.
- Elevernas ansvar för sina studier, framförallt på Rengsjö, bör öka.
- Elevernas inflytande över det egna lärande bör förbättras liksom skolans arbete med detta.
- Utvecklingssamtalen bör utvecklas innehållsmässigt så att de utgår från läroplanens och kursplanernas mål.
- Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas.
- Den pedagogiska ledningen bör utvecklas ytterligare.

- Skolorna behöver skapa rutiner för att säkerställa att alla elever i behov av svenska som andraspråk erhåller detta.
- Elevens val bör ses över och utvecklas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- De nationella kursplanerna behöver tolkas och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs vad undervisningen skall innehålla och hur den skall utformas för att leda mot de nationellt fastställda målen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, bilaga 2 skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Resultaten på de nationella ämnesproven för årskurs 5 vid Rengsjöskolan år 2005 var att mellan 50 och 81 procent av eleverna nådde målen i de olika delproven i matematik, mellan 38 och 62 procent i svenska och mellan 31 och 50 procent i engelska.

Resultaten på de nationella ämnesproven för årskurs 5 vid Växboskolan år 2005 var att mellan 30 och 90 procent av eleverna nådde målen i de olika delproven i matematik, mellan 60 och 100 procent i svenska och mellan 50 och 80 procent i engelska. På bägge skolorna har stödåtgärder vidtagits så att eleverna som nu går i årskurs 6 bedöms nå bättre resultat än tidigare. Trots detta bedöms kunskapsresultaten behöva förbättras.

För andra årskurser än ovan redovisade finns ingen uppföljning av kunskapsresultaten. Av samtliga intervjuer framgår dock att de flesta ”tycker” att elevernas kunskapsresultat är goda. Med anledning av att dessa resultat inte finns samlade kan inspektörerna inte bedöma dessa. Skolan bör bättre följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat på skolövergripande nivå.

När det gäller elevernas kännedom om målen för utbildningen, i form av kurs- och läroplansmål, så framgår av intervjuerna med personal, elever och föräldrar att elevernas kännedom om dessa är förhållandevis låg och bör öka.

Normer och värden

På skolan finns en sammanställning av elevernas trygghet och trivsel gjord utifrån en elevenkät för 2005. Av den framgår att 84 procent av eleverna på Rengsjö känner sig trygga och 89 procent på Växboskolan.

Av intervjuer och observationer gjorda under inspektionen framgår att eleverna i allmänhet är trygga och trivs bra på skolorna och att en förändring till det bättre skett sedan 2005. Det framgår dock att en del kränkningar i verbal form sker, framförallt på Rengsjö. Skolorna arbetar med elevernas språkbruk och förhållningssätt och samtliga intervjuade uppger att situationen på bägge skolorna förbättrats avsevärt i förhållande till hösten 2005. Inspektörerna bedömer ändå att skolorna med oförminskad kraft behöver arbeta vidare med trivsel- och trygghetsfrågorna trots att resultaten förbättrats.

Av observationer och intervjuer framgår att eleverna, framförallt på Växbo skola, i förhållandevis stor utsträckning visar respekt för andra elevers åsikter, argumenterar för sina åsikter och tar ansvar för sin utbildning. På Rengsjö såg inspektörerna också många goda exempel men också flera exempel på motsatsen. Detta bör förbättras, framförallt på Rengsjö skola, inte minst för att skapa bättre arbetsro för eleverna.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) uttrycks att ”de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, skall omfatta alla elever”, och att eleverna skall få ”ett reellt inflytande på utbildningens utformning”. Av inspektionen framgår att eleverna har möjlighet att påverka skolans verksamhet genom elev- och klassråd på ett bra sätt. Av observationer och intervjuer framgår att elevernas inflytande över det egna lärandet är lågt, av varierande grad och det är mycket tveksamt om det ökar med stigande ålder. Inspektörerna bedömer att elevinflytandet över det egna lärandet bör utvecklas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

På skolorna finns ”handlingsplaner mot mobbning” i form av en A4-sida per skola. På Växbo anges att arbetet följer Farstamodellen. I planen redovisas åtgärder vid mobbning. I övrigt hänvisas till ett 20-sidigt bilagt dokument skrivet av Karl Ljungström ”Mobbning i skolan”. I Rengsjö skrivs något hur man arbetar förebyggande och i skolans dokumentation finns även Ljungströms skrift.

Handlingsplanerna utgår inte från det vidare begreppet kränkande behandling, t.ex. rasism eller sexuella trakasserier och innehåller inte beskrivning av åtgärder om vuxen kränker en elev. Vidare varierar planernas innehåll avseende förebyggande och åtgärdande arbete. Skolornas handlingsplaner mot mobbning behandlas inte vidare i denna rapport eftersom skolan skall ha en likabehandlingsplan från den 1 april 2006 (se lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, - SFS 2006:67).

Rektorn har nyligen skapat ett antimobbningsteam på Rengsjöskolan som består av rektorn, skolsköterska och personalrepresentanter m.fl. På Växboskolan kommer ett liknande team att inrättas. Skolorna arbetar förebyggande bl.a. genom rastvaktssystem, samtal och övningar i klasserna kring värdegrundsfrågor samt ”kill- och tjejsnack”. Inspektionen visar att det bedrivs ett gott förebyggande arbete mot kränkande behandling som gett effekt under våren 2006.

På skolorna finns en föräldraenkät från år 2005 som visar att föräldrarna i flera avseenden inte var så nöjda med samarbetet med skolan. Intervjuerna visar dock att föräldrarna har förändrat sin inställning och uppger numera att samverkan med skolan är bra och att det blivit mycket bättre under våren 2006. Inspektörerna ser mycket positivt på den utvecklingen.

Elevrådsarbetet och formerna för arbetet kring detta, t.ex. i form av klassråd bedömdes tidigare i rapporten som gott och eleverna vittnar om att personalen på skolorna tar elevråd och klassråd på stort allvar. Som tidigare framgått bedöms inflytandet över det egna lärandet kunna öka. Av inspektionen framgår att skolan i olika sammanhang försöker ge eleverna inflytande genom olika typer av egen planering. Planeringen handlar dock mycket om i vilken ordning olika uppgifter skall göras och inflytandet blir enligt inspektörerna i realiteten ganska lågt. Av intervjuerna framgår att personalen inte gemensamt har diskuterat hur ett elevinflytande över undervisningen och det egna lärandet kan utvecklas. Inspektörerna bedömer att skolans samsyn kring detta bör utvecklas för att elevinflytandet skall kunna stärkas.

Innehåll, stöd, organisering och arbetssätt i undervisningen

På skolorna finns bearbetade kursplaner i de flesta ämnen. De ser dock olika ut och innehållet skiljer åt. Personalen uppger att de använder planerna i vissa ämnen och inte i andra. Av intervjuerna med lärarna framgår att man inte diskuterat och tolkat de nationella kursplanerna i alla ämnen inom arbetslagen eller mellan arbetslagen. Av intervjuerna framgår att personalen inte vet hur kollegorna utanför arbetslaget arbetar utifrån kursplanerna framförallt i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Rektorn uppger att hon har för avsikt att skapa forum för läroplans- och kursplanediskussioner.

I ämnena svenska, matematik och engelska ingår lärarna i kommunens ämnesnätverk, vilket de inte alltid gör i övriga ämnesnätverk. Eftersom skolorna är små och inte har så många lärare, ibland utan ämneskompetens, är det synnerligen viktigt att kursplanerna diskuteras och tolkas lokalt för att säkerställa att eleverna ges den undervisning de har rätt till i alla ämnen. Trots att lärarna är mycket engagerade och eleverna tycker att undervisningen är bra kan inte elever och lärare på ett tillfredställande sätt ge svar på hur undervisningen bedrivs i förhållande till kursplanemålen i flera ämnen; idrott och hälsa, musik, hem- och konsumentkunskap, teknik och bild. Inspektörerna bedömer att de nationella kursplanerna behöver tolkas och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs vad undervisningen skall innehålla och hur den skall utformas för att leda mot de nationellt fastställda målen.

Bägge skolorna har arbetat med att organisera om klasserna i mindre och större grupper och tillfälligt dela in undervisningen efter elevernas kunskapsnivå vilket gett positiv effekt. Detta ser inspektörerna positivt på. Samtidigt visar inspektionen att den anpassning av undervisningen som sker ofta handlar om mängden sidor och uppgifter en elev skall presterar. I inspektionen gavs dock exempel på motsatta förhållanden där flexibilitet i undervisningen syntes vara tydligare. Flexibiliteten i undervisningen kan med fördel utvecklas ytterligare.

Av inspektionen framgår att skolan har arbetat med att få till stånd en enhetlig struktur på arbetet med elevstöd och hantering av åtgärdsprogram. Av intervjuerna med samtliga grupper framgår att eleverna ges stöd på olika sätt framförallt i svenska, engelska och matematik. Rektorn och lärarna uppger att skolorna sedan våren 2006 har getts mer resurser för elever i behov av särskilt stöd och att skolorna som ovan beskrivits omorganiserat sin undervisning så att bättre möjligheter ges till stöd, särskilt inom klassens ram.

Föräldrar och elever är nöjda med utvecklingssamtalen på skolan men uppger samtidigt att de i mycket begränsad omfattning får reda på barnens kunskaper i relation till kursplanemålen, framförallt i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Inspektörerna bedömer att samtalen bör utvecklas i detta avseende.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Under de senaste åren har skolorna gjort en rad uppföljningar och utvärderingar som i viss mån dokumenterats i kvalitetsredovisningarna. Vidare kan inspektörerna konstatera att skolorna på senare tid gjort en rad förändringar i organisationen med anledning av de försämrade resultaten och att verksamheten löpande följs upp i arbetslag och elevhälsoteam. Inspektörerna bedömer att skolan har ett gott kvalitetsarbete även om det bör utvecklas och struktureras bättre enligt nedan.

I förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet fastställs att en skriftlig kvalitetsredovisning årligen skall upprättas som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Den skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser om målen inte har uppnåtts. På skolorna finns kvalitetsredovisningar för år 2005 som rubrikmässigt följer den av nämnden antagna ledningsdeklarationen; jämställdhet, hälsa/livsstil och elever i behov av särskilt stöd. Enligt uppgift från lärarna arbetar alla arbetslag med kvalitetsredovisningen. Redovisningen innehåller rubriker i form av mål, resultat och åtgärder för utveckling. Enligt inspektörerna saknas en tydlig analys av resultaten, vilket behöver förbättras. Skolan bör även analysera hur arbetet med kvalitetsredovisningen kan utvecklas så att den tydligare utgör ett led i uppföljningen av de nationella målen eftersom redovisningen av nationella mål är mycket begränsad, t.ex. saknas en redovisning av elevernas kunskapsresultat.

Ledning och intern kommunikation

Samtliga intervjuade uppger att rektorn är förtrogen med den verksamhet hon leder och de flesta anser att hon på olika sätt utövar det pedagogiska ledarskapet, vilket inspektörerna instämmer i. Trots det bör den pedagogiska ledningen utvecklas ytterligare kring de förbättringsområden som identifierats i rapporten, framförallt kring bearbetningen av de nationella kursplanerna så att det säkerställs att eleverna får del av den undervisning de har rätt till.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Enligt rektorn och personalen finns det inga elever som har behov av studiehandledning på elevens modersmål och svenska som andraspråk. Samtidigt uppger rektorn och personalen att man inte har några rutiner för att undersöka

behovet. Detta behöver förbättras. Bedömning av studiehandledning görs i kommunrapporten.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val. Elevens val erbjuds inte på skolorna enligt eleverna. Enligt rektorn och lärarna erbjuds elevens val minst en dag per termin på Rengsjö och elevens val kommer att ske på Växbo skola den 24 maj 2006. Inspektörerna bedömer att elevens val bör tydliggöras för eleverna och att skolorna bör se över formerna för elevens val så att detta bättre överensstämmer med författningarnas krav på fördjupning och breddning av kunskaperna inom kursplaneämnena.

Personal

Av den officiella statistiken för Rengsjöskolan för år 2004 framgår att 6,6 av 6,9 lärare per 100 elever har pedagogisk utbildning, vilket motsvarar ca 96 procent. Av samma statistik framgår att 5,7 av 7,5 lärare har det på Växboskolan vilket motsvarar 76 procent. Enligt rektorn finns det fler lärare med lärarutbildning på Växboskolan år 2006 i jämförelse med år 2004.

För att kompensera brister i ämneskompetens undervisar lärare med ämneskompetens från andra skolor i både teoretiska och praktiska ämnen på Växbo. Till hösten kommer också hem- och konsumentkunskap att förläggas på annan skola där ämneskompetens finns. Tjänster där "obehöriga lärare" finns lysas ut regelbundet. Inspektörerna bedömer att skolorna gör ett bra arbete i detta avseende.

Personalen erhåller kompetensutveckling även om de efterfrågar mer sådan, framförallt gäller det handledning trots att detta i viss mån getts. Detta kan utvecklas enligt inspektörerna.

Materiella resurser

Materiella resurserna bedöms vara ändamålsenliga. Det finns dock många synpunkter på att lokalerna begränsar möjligheterna till en flexibel undervisning eftersom grupprum saknas i stor utsträckning. Under läsåret 2006/07 kommer lokaler att samutnyttjas inom Rengsjöområdet varför bättre tillgång till grupprum väntas. Vidare är det många intervjuade som tycker att utemiljön på bägge skolorna är torftig för de äldre eleverna. Inspektörerna instämmer i dessa synpunkter.

Datum	Ort
2006-09-29	Stockholm

Mats Peterson

Marie Wiberg-Svensson